

ΤΥΠΩΘΗΤΟ

Τα βιβλία αυτοσυστήνονται; Ο συγγραφέας είναι ο επαρκέστερος πληρεξούσιος ανάμεσα στο έργο του και στον αναγνώστη; Οι λέξεις και τα πράγματα του συγγραφέα πώς συναντούν τις λέξεις και τα πράγματα του ήρωα ή του αφηγητή; Η στήλη «Τυπωθήτω» προκαλεί και απαντά σε τέτοιες υφής ερωτήματα. Βιβλία ό-

λου του φάσματος, πριν φτάσουν στις προθήκες των βιβλιοπωλείων, εξομολογούνται λεπτομέρειες της γραφής τους. Πεζογράφοι, ποιητές, δοκιμογράφοι, μεταφραστές, ανθολόγοι, σε πρώτο πρόσωπο, πριν παραδοθούν στον συστηματικό και στον απλό αναγνώστη – βιβλία πριν αρχίσουμε να τα φυλλομετράμε.

Επιμέλεια Μισέλ Φαίς

Σπουδές σ' ένα θέμα

Δήμητρα Κολλιάρου
Η αρρώστια των βουνών
 (τέσσερις νουβέλες)
 εκδόσεις Πατάκη

Ο τίτλος είναι εμπνευσμένος από τη νόσο των ορειβατών, κι όμως οι ήρωες δεν επιδίδονται σε αναβάσεις. Αγγίζοντας το οριακό σημείο που για τον καθένα τους αποτελεί «μεγάλο υψόμετρο» –σημείο όπου η έλλειψη οξυγόνου γίνεται διαβρωτική–, εναποθέτουν τις ελπίδες τους στους άλλους. Ποιοι είναι οι άλλοι, ποια συγκυρία τούς έφερε στον δρόμο τους, δεν έχει τόση σημασία. Σχεδόν παράδοξα, λίγο μετράει και το πώς αυτοί οι άλλοι ανταποκρίνονται στην έκκληση. Ίσως είναι πολλά τα πρόσωπα του πόθου, αλλά εδώ τους χαρακτηρίζουν τρεις παιδεύουν τέσσερα: ο ανεκπλήρωτος, ο ασεβής, ο ματαιωμένος και ο ξοδεμένος. Τέσσερις νουβέλες-σπουδές σε ένα θέμα: όσο κι αν πρόκειται για πόθους που δεν ανθοφορούν, γίνονται αφορμή την κρίσιμη στιγμή για μια ματιά: κοιτώντας τη ζωή των άλλων, οι ήρωες βλέπουν τον εαυτό τους. Στη ζωγραφική, τα τρίπτυχα του Φράνσις Μπέικον επιτυγχάνουν μια δυναμική σύζευξη αυτοτελών επεισοδίων, χάρη στην ένταση που δημιουργεί η παράλληλη θέαση των τριών συνδεδεμένων τετάρων. Στη λογοτεχνία, σπουδαίο δείγμα της ίδιας ιδέας, και πηγή έμπνευσης για μένα, είναι το έργο του γερμανού συγγραφέα Ζέμπαλντ Οι ξεριζωμένοι (εκδ. Αγρα) – τέσσερις νουβέλες με θέμα την τραυματική μνήμη. Παρά την αυτονομία

Η άφιξη του Ασκληπιού στην Κω. Αριστερά, ο Ιπποκράτης. Ψηφιδωτό του 2ου αι. μ.Χ. Περιστάσιο του Μουσείου Κω

τους (η καθεμιά αφορά διαφορετικούς χαρακτήρες και υιοθετεί διαφορετικές αφηγηματικές τεχνικές), από κοινού εξηλώνονται σ' ένα ενιαίο όλο, γιατί αυτό που συνδέει τα πρόσωπα δεν είναι προσχηματικό, αλλά ιστορία μιας εποχής. Μπορεί να επιτευχθεί κάτι τέτοιο όταν η ιστορία (με κεφαλαίο και με μικρό) απουσιάζει; Οι ήρωες της νηνεμίας (τη νοσηρότητα της οποίας μόλις που διαισθάνονται) αναρωτιούνται ποια μπορεί να είναι η συνέχεια σ' έναν κόσμο με μόνο δεδομένο την προσωρινότητα. Στο Νούφαρο, είναι η οικοδόεσινα που «ξέχασε» το ημερολόγιο δίπλα στον κα-

ναπέ-κρεβάτι του φιλοξενουμένου, ή αυτός γυρνεί κάτι από κείνη όταν το διαβάσει; Στο Λόρο, πληροφορούμαστε πως και οι δύο το ήθελαν – η εγκυμοσύνη ήταν προγραμματισμένη. Τότε όμως τι ζητάει η ηρωίδα από τη μόνη έγκυο άνευ «παρτενέρ» στο σεμινάριο «ενεργού τοκετού» που παρακολουθούν από κοινού; «Σεξ γιοκ» εμφανίζεται να είναι το πρόβλημα στην τρίτη νουβέλα (Η θλίψη είναι σουηδική) – παρενέργεια των χαπιών, κι ας ανήκουν στη νέα γενιά αντικαταθλιπτικών με λιγότερες, υποτίθεται, παρενέργει-

ες. Πώς καταφέρνει ν' αλλάξει τον ρουατί της ιστορίας ένας πρώην συλλέκτης τριζονιών που τώρα αποζητά την ησυχία του; Τέλος, τι είδους τρίγωνο μπορούν να σχηματίσουν ο οδοντογιατρός που ξέρει μόνο μία θλιβερή ιστορία, ο περιηγητής των δυτικών Ιμαλαίων που υπογράφει το χειρόγραφο με τίτλο Η αρρώστια των βουνών και μια ηρωίδα που έχει μπει στην ηλικία που μια γυναίκα γίνεται άρατη; Παραταγμένα κατά την προίουςα ηλικία των ηρώων τους, από το Νούφαρο της νιότης τους μέχρι τις άζενες βουνοκορφές των Ιμαλαίων, το τοπίο των τεσσάρων αυτών αφηγημάτων προοδευτικά μεταλλάσσεται σε έρημο, και ο μικρόκοσμος σε πανόραμα.

Η εκτενέστερη και συνθετότερη από το διήγημα φόρμα της νουβέλας επιτρέπει μια πιο διεισδυτική ματιά στην προσωπική σφαίρα τόσο του ίδιου του ηρώα όσο και του κρίσιμου «άλλου». Σε αντίθεση με το μυθιστόρημα, που τυπικά εστιάζεται σε έναν χαρακτήρα (εκτός κι αν βασίζεται σε μια παρόμοια «σύγκλιση» αυτοτελών κειμένων), το τετραδικό σχήμα που υιοθετείται εδώ, προσφέρεται για μια ισόπαλη ανάπτυξη διαφορετικών αφηγηματικών νημάτων. Σε πιο βαθμό επιτυγχάνεται η επιχειρούμενη σύζευξη, κι αν πέρα από τις συγκεκριμένες «περιπτώσεις», καίτοι λανθάνουσα, μπορεί να αναδυθεί μια ευρύτερη εικόνα, επαφίεται ασφαλώς στην κρίση του αναγνώστη.

Δήμητρα Κολλιάρου

